

Minni um ein undangongumann

„Vit mugu krevja okkara rætt og gera okkara skyldu“, helt hann fyri og mótmælti, at lonin var sett niður.

„Hann“ er Johan Hendrik Rubeksen, Hendrik hjá Mouritsi, í Havn, sum andaðist seinasta friggjadag, 95 ára gamal.

Brotið omanfyri er úr gerðabók Føroya Arbeðarafelags. Evnið, Hendrik roddi um, var »8 tímadagurin«, ið hann metti hava stóran týdning fyri arbeðarastættina. Arið var 1931.

Ein slóðari er farin. Hendrik — ella Bill sum hann milliga varð róptur millum havnafólk — var ein av undangongumonnunum í føroysku arbeðararørsluni og í føroysku javnaðarørsluni.

Hann var ein av teimum, sum longu á ungum árum tók stríðið upp fyri at bota um trongu korini hjá teimum kúgaðu, hjá teimum føroysku arbeðarunum og hjá teimum, sum minni formáddu sær.

Leingi stóð Hendrik í hesum stríðnum — sum formaður í Havnar Arbeðsmannafelag, sum formaður í Føroya Arbeðarafelag, sum nevndarlimur og valevni Suðurstreymoyar Javnaðarfelags og sum nevndarlimur í Havnar Sjúkrakassa í meira enn 30 ár.

Hendrik var ikki millum teirra, sum

stovnaðu javnaðarfelagið í Havn í 1925. Aftur imóti var Georg, beiggi hansara, teirra millum, men Hendrik kom skjótt uppi. Eisini var hann millum fystu valevnini, tá javnaðarfelagið fyrstu ferð stillaði upp til býráðsval í 1927. Men listin varð ikki góðkendur. Tveir av stillarunum skyldaðu kommunuskatt. Og tað var nóg mikið tá ið tíðini.

Tey mongu fyrstu árin í felagsins søgu gongur navnið J.H. Rubeksen aftur og aftur. Hann eigur tí óivað sín stóra leiklut í sjónarmiðum og politikki floksins tey fyrstu árin.

Og ikki var tað altíð líka lætt tá. Hendrik greiddi mæ einaferð í eini samrøðu frá, at tað vóru nógvir, sum høvdu hug at koma upp í flokk-in, men teir tordu ikki, tí teir blivu forfylgdur og vóru baðgnir fyri at missa arbeðið.

Arini seinast í tjúgunum og fyrst í triátíunum, sum var ein sonn trongtíð fyri føroying-in, var Hendrik formaður Havnar Arbeðsmannafelags. Arbeðsloysið var stórt og nógvir vóru teir, sum møttu upp, tá onkur tímálenin var í væntu. Men verri enn so allir fingi altíð arbeði.

— Tá var tað ofta, at eg sjálvur ikki tordi at arbeða, men fór til hús aftur, so onkur annar, sum trongdi meira til

tað, kundi vinna sær nøkur oyru, segði Hendrik í eini samrøðu við Sosialin um tað mundið, tá hann fylti 90 ári í 1976.

Í 1932 varð Hendrik einmælt valdur til formann í Føroya Arbeðarafelag. Hetta starv røkti hann í sjey ár — til 1939. Eitt av teimum málunum, felagið tá arbeiddi við, var kontant lónarrindan.

Hetta fingi fakfeløgini lögtingið at gera lóg um í triátíunum. Og arbeðarar, fiskimennir og fiskagenturnar sluppu undan blikkeninginum, og vunnu tað frælsið sjálvi at sleppa at avgera, um tey keyptu frá reiðaranum ella keypmanninum, tey kanska vóru í vinnu hjá.

Onnur mál, sum Hendrik arbeiddi við í formanstíð síni í FA, vóru málini um ellisrentu, arbeðsloysiskassa og um FA skuldi leita upp í De Samvirkende Fagforbund í Danmark. Á nógvum økvum hevur arbeðararørslan vunnið fram á, men ein arbeðsloysstrygging finst framvegis ikki.

Johan Hendrik Rubeksen var føddur 8. august í 1886. Hann var elstur av seks systkjum. Barnaheimið var uppi við Tinghúsveg, men seinri fluttu tey oman í Bø. Liðugur við skúlan — hann var millum tey,

sum í 1894 fluttu niðan í Gamla Kommunuskúlan — tók hann lut í ymiskum fyrfallandi arbeði, aðrenn hann 15—16 ára gamal fór til skips við Surprise hjá Restorfs-handli. Leiðin gekk suður á Tvøroyri við kóli. Men óveður kom á teir og túrurin suður tók fyra dagar.

Hendrik misti tó ikki hugin til sjógvinn. Veturin 1909—10 gekk hann upp á skúla og tók prógv hjá Jens Paula í Dali. Eftir tað sigldi hann m.a. við eingilskum trolara og fangaði eisini sild undir Íslandi við Grana. Seinri legðist hann uppi og var m.a. vitapassari á Skansanum.

Hendrik var fryntligur og hugnaligur at práta við. Sinnið hevði hann ungt. Í huganum stendur ein vøkur várløta, tá vit — eftir at hann hevði givið seyðnum á trøðni úti í Havnardali — koyrdur ein túr til Velbastaðar, har vit í lýðkuni fingi eitt hugnaligt prátt, í tí frálíka útsýninum yvir oyggjar og hav, um samfelag, lönir, politikk o.a.

Spelkin sum ein unglingi var Hendrik til hann var farin um tey 90. Seinastu árin hevur sjónin bílað, men heilsan hevur verið rættuliga góð til fyrstuttum.

Friður verið við minninum um Johan Hendrik Rubeksen.

Jóhann Mortensen

Tingmenn halda, at øll persónlig

Ódámligt at handil kann rekast við upplýsingum um privat viðurskipti

— Tankin við privatum skráum er ódámiligur í sjálvum sær. Upp aftur meira ódámligt er, at virkir skulu kunna reka handil við upplýsingum um okkara privatu viðurskipti. Tað veri seg við kredit- og láni verdugheit.

Segði Jóannes Dalsgaard, sum var framsøgumaður javnaðarflokksins í teimum trimum uppskotunum um fólkayvirilt, evnisskráir hjá almennum myndugleikum og lóg um privatar skráir, sum vóru til viðgerð í lögtinginum síðsta friggjadag.

Jóannes Dalsgaard mælti heldur til at seta forboð móti øllum slíkum EF-ónollum enn at gera slíkar privatar skrásetingar lógligar.

— Eg haldi tað vera grovt, at eitt stýri, sum sigur seg vera liberalt — sum sigur seg verja hin einstaka — skal fara at legalisera sneytan og grópan í okkara privatlívi.

Skrásetingarsjúka

— Spurningurin er ikki bert um eftirlit við borgarunum, men um demokrati. Demokrati byggir á sín á millum álit — á álit millum myndugleikar og borgarar og eigur at klára seg við einum minstamáti av eftirliti, segði Jóannes Dalsgaard.

— Vit eiga ikki at góðtaka tann kontrolmentalitet, fyri ikki at tala um tað skrásetingarsjúku, sum alt EDV-økið og sum allir EDV-møguleikarnir freista til, og sum ræður í Danmark og øðrum EF-londum.

Jóannes Dalsgaard vísti á, at vit eiga at ansa eftir privatlívinum hjá tí einstaka, so tað ikki verður offrað í strevinum hjá privat EDV-fyrirkunum

eftir nýggjum marknaðum:

— Ti meira tær smáu EDV-eindirnar mennast og gerast biligari og lættari, júst torførari verður tað hjá EDV-fyrirkunum við tí stóru útgerðini at varðveita kundarnar, og tað ger, at tær vera upp aftur grammari eftir at fáa tað almenna sum kunda. Vit eiga tí at skyna ímillum veruligan EDV-tørv og kunstugt skaptan tørv, segði Jóannes Dalsgaard í tí meira kensluborna partinum í røðu síni.

Nummar — eitt sentralt ella fleiri

Skulu vit hava eitt sentralt persónsnummar — eitt sokallað CPR-nummar — ella eitt nummar fyri hvørt av teimum ymisku samfelagsøkjunum ella skulu vit einki nummar hava. Og bert brúka navnið?

Hesin spurningurin fekk eina mest umrøðu undir orðaskiftinum. Og lögtingið var ógvuliga ivasamt, hvør loysnin er mest gagnlig.

Somuleiðis fekk spurningurin um, hvat skal vera loyvt at skráseta, nóg høg. Í lógaruppskotinum um privatar skráir stendur m.a. í eini grein:

Skrásetingavirki

„Hann, ið ætlar at reka virki við skráseting av upplýsingum til at meta um figgjarmegi og láni virðileika við tí i hyggju at lata viðari (láuupplýsingavirki) skal, aðrenn hann byrjar, boða skrásetingareftirlitinum frá.“

Og í næstu grein: „Láuupplýsingavirki hava bert loyvi til at skráseta og lata viðari upplýs-